HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מגילה

מגילה נקראת בי"א ובי"ב ובי"ג בי"ד בט"ו לא פחות ולא יותר. פעמים בזה ופעמים בזה ולקמן מפרש ומוזל: **לא פחות ולא יותר.** לא פחות מי"א ולא יותר מט"ו: **מימות יהושע.** גבמ"ע מפרש לה: **אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה.** כלומר מאחר שהמוקפין קורין בט"ו ואפילו הכי קורין בי"ד הרי הכל בכלל שו היכי משכחת י"ג בי"ג ו"ג אלא שהכפרים נתנו להן חכמים רשות להקדים קריאתה ליום הכניסה יום שני בשבת שלפני י"ד או חמישי בשבת שהוא יום כניסה שהכפרים מתכנסין לעיירות למשפט לפי שבתי דינין יושבין בעיירות בשני וחמישי כמקנת עזרא (ב"ק דף פב.) והכפרים אינן בקיאין לקרות ולריכין שיקדימה להם אחד מבני העיר ולא הטריחום חכמים להתאחר ולבוא ביום י"ד ופעמים שהוא בי"ג ופעמים שהוא בי"ח: **אל תקרא שבת עיירות ומוקפין חומה קורין בו ביום.** שאין קריאת המגילה בשבת גזירה שמא יטלנה בידו[1]. ופ"ת יאחרו המוקפין עד אחר שבת שהוא ליה ט"ז ואחר קרא[2] ולא יעבור: **אל תהוש לחד שבת לפרים מקדימין ליום הכניסה.** להוה ליה י"ת. וטפי לא משכחת לה יום הכניסה שלפני פורים מוקדם לו דמיום הכניסה ליום הכניסה לא מקדמינן: **גמ' ת"ר מנלן מנלן דכדעינן למימר לקמן וכו'.** והכי פירושא מנלן די"ת וי"ב וי"ג מזו לקרייה ד"ד וט"ו הוא דכתיב בקרא וקא מהדר גמרא מנלן בחמיה שלפי לאו מוכח הוא אלא מכאן הקילו לעליהן למימר לקמן: **כדי שיספקו.** שיהו פנויין ביום פוריס לבני להספיק לזוכי סעודת פוריס לבני העיירות: **אלא מכאן קמיירי.** אלא דמיעצעי לן מנלן הכי קאמרינן: **מכדי.** מהסקילו מכאן על הכפרים להקדים על כרחך אנשי כפר הגדולה שהקילו בימי מרדכי ואסתר את שמחת הפוריס וקריאת המגילה כולהו הני זימני תקון ונתנו רשות לקרות: **דאי סלקא דעתך.** י"ל ו"ו תקון הכתובין במגילה ותו לא: **כיצד אמר רבנן.** דבתרייהו ועקרו תקנתא והטירו להקדים בחמיה: **אלא פשיטא אינהו תקון.** וכיון דאינהו תקון ודאי לאשאר כפר לא תקון להקדים בחמיה: **אלא לאו אלא לגופיה.** לא ימי הפוריס אלא זמן דמשמע זמן המפורס להס: **ואלא מיבעי ליה.** הלי דנקט זמניס לשון רבים: **זמנו.** של מוקפין לאו דזמנו של פרזים דאי כתב זמן הוה משמע זמן אחד לשניהן אי נעו ליקרו בארבעסר ואי נעו ליקרו בחמיסר: **ומניסם דומיא דומנם.** רבוי דדרשינן לקרא לייתורא די"ד וה"ל דומיא דעיקר הזמן דנפקא לן ממנם הוא דקא מרבה דומיא דילהו: **זמן קהלה נמי היא.** הכל נקהלו להנקס מלויניהס בין בשוק בין בשאר מקומות כמו שכתוב בספר הלכך לא צריך קרא לרבויי שיהא רשאי לקרייה לעיקר הנס בו היה: **ימים ימים.** לעיל מיניה כתיב י"ד וט"ו ישמחו וכתיב ימים אשר נחו בהם היהודים וגו' והוה ליה למיכתב ימים אשר נחו דמשמע הס הס ימים אשר נחו מאי ימים ימים לרבות שנים אחרות[3] כדומתן: **לדורות הוא דכתיב.** להכי צריך ליצטא דקרא ימים כלומר יעשו לדורות י"ד וט"ו כאשר היה בימי הנס ימים אשר נחו בהם הלכך לא מיבעי לרבויי מהכא שנים אחרים: **ור' עקיבא.** הכי גמיר רבי יוחנן מדרשא דמתני' ר"ע אמרה: **פסומפסה.** הרבה בהם משנה בהם ר' שהן לשון עקיבא. וי"מ פסומפסה כל הסתומין תלמידיו היו כדאמר בסנהדרין (דף פו.) בהם משנה ר"מ בהם מוספתא ר' נחמיה בהם ספרא רבי יהודה וכולהו פסומפסי אליבא דר' עקיבא אך קשה בעיני לפרש כן שמלינו בכמה מקומות בשם ר"ע בר' יוסי פסומפסי רבי מנחם בר רבי יוסי פסומפסי לקמן בפרק בני העיר (דף כו.[4]): **לימסי.** הקילו חכמים על הכפריס: **בומן שאנשים רסיקין.** שהשנים מתעברות על פי בית דין והחדשים המקדשין בבית דין שולחין שלומיהן להודיע לימסי הוקבע ניסן ועומן מועדים ע"פ שלומין: **כשעריין על אדמתם.** והשלומין מגיעין עד הפסח לקבוע חרן ישראל: **אבל בומן הזה.** שפסקו כל אלה וישראל נפרדו ואין יגיעו שלומי ב"ד אלא הכל לופין למקרא מגילה ומומרים יום י"ד בחדר קיינן המגילה נשמרו לחדר ט"ו יום וט"ו של ניסן עושין פסח ואס תקדים קריאתה יעשו פסח לסוף שלשים יום של קריאה ומצלו מוכלין ממך בימים אחרונים (ביום) של פסח: **בומן הזה נמי ליתא להא תקנתא.** להא דני עקיבא בומן הזה [הוא] ואמר בממני' דמקדימין: **אלא לאו אלא לגופיה דרבנן.** להוה מקמי ר"ע אמרה: **מיבעי קריין.** אלמא רבנן נמי דרשי זמן זמנם זמניסם: **ליבעי לאמרי אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן זו דברי ר' עקיבא.** ולא ליבעי לאמר רבנן נמי דרשי ליה אלא שהמתירו לאמר מוכן מסוס דמסתכלין בה: **קשיא דר'.** להא בריימא דלעיל אדר' יהודה דאמרי' כדמפרש ומוקי בזמן הזה שמסתכנין ישראל בדתיהם] אין קוראין אותה אלא בזמנה. אבל אנו כך שנינו. **תניא** נמי הכי [וכו'].

[1] עיין בערוך ערך מכל ס'. [2] הרמב"ן במלחמות כתב כזה לפשוט וזו היא גירסתו של רבינו האי גאון ז"ל.

א א מיי' פ"ל מהלכות מגילה הלכה ד סמג עשין ד טור ש"ע ס"ח סי' תרפח סעיף ח:
ב ב מיי' שם שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף ג:
ג ג מיי' שם שם הלכה ו ז סמג שם:
ד ד מיי' פ"ג מהלכות מתנות הלכה כ:
ה [מיי' פ"ה מהלכות מעשיות הלכה ה ופי' מ"מ טור ושו"ע סי"ח סימן תרפו סעי' ג]:
ו ו מיי' פ"ל מהל' מגילה הלכה ט:

מוסף רש"י

ברכין. כל כרך לימו אלא מקום שוזקן, שנכנסים שם מכל כל, וגדול יותר מעיר גדולה (לקמן ג: וכ"ז ערובין כא: כתובות קי. ב"מ קא:).

רבינו חננאל (המשך)

בזמניהם, ולא כתיב זמן, או זמנם דמשמע זמנו של פרזון לא הוא זמן של בן כרך, אלא כתב זמניהם. דייקינן מינה כי זמנים הרבה תיקנו להם חכמים והן י"א ויב, שני ימים בנגד י"ד וט"ו, אבל י"ג לא צריך קרא לרבוייה דהוא זמן קהילה לכל. ולא יתכן לומר י"ו וי"ז, דכתיב ולא יעבור, כלומר אין לו לעבור ולעשות ימי הפורים אחר יום ט"ו. ר' שמואל בר' נחמני דייק מכימים, לרבות אחד עשר ושנים עשר כו'. ואידך כימים לדורות הוא דכתיב, כלומר כמו הימים אשר נחו בהם, עשו אותם נמי פורים. אמר ר' יוחנן משנה זו מגילה נקראת בי"א בי"ב וכו' שנעשית סתומה, דברי ר' עקיבא הן, אבל חכמים אומרים אין קורין אותה אלא בזמנה, והן י"ד וט"ו בלבד. ואותבינן עלה מיהא תנאי אמר ר' יהודה אימתי קורין בי"א בי"ב בי"ג בזמן שהשנים כתיקנן, כלומר בזמן שאין שם שמד להתבלבל חשבון השנים, וישראל שרויין על אדמתן, אבל עתה אע"פ כי בזמן הזה השנים כתיקנן, הואיל ומסתכלין בה אין קורין אותה אלא בזמנה. ר' יהודה אליבא דמאן, אי נימא אליבא דר' עקיבא אפילו בזמן הזה קורין אותה בי"א ובי"ב ובי"ג, והא תקנת אנשי כנסת הגדולה הן, אלא ודאי ר' יהודה אליבא דרבנן ובזמן שהשנים כתיקנן וישראל שרויין על אדמתן מיהא קורין בי"א בי"ב. תיובתא לר' יוחנן. **איבא דאמרי** אמר ר' יוחנן זו המשנה דברי ר' עקיבא הן, אבל חכמים אומרים בזמן הזה הואיל ומסתכלין בה, האומנים מסתכלים בקריאת המגילה, כי בעת קריאת המגילה מחלקין מעות פורים לעניים ומשלחין להם מתנות. אין קורין אותה אלא בזמנה בי"ד. **ואמי** [3] **שאמר** גאון ז"ל כך אנו שונין, ומסתכנין, ופי' רוחשו אם השנים כתיקנם שיכולין ישראל להעמיד דתותיהן ואין עליהן סכנה, [אבל

מסורת הש"ס

1) יבמות יג.; ב) [ער"ן תוס' זבחים פט. ד"ה מגלן וכו' מה שהקשו בקונטרס לכאן ובזמנו בקונטרס], ג) [לקמן ד. יט.], ד) מו"ק ג.; גיטין לו: עדיות פ"ח מ"ה ע"ז לו.], ה) [יבמות יג.:], ו) [לקמן ד:]; ז) [גר' כ"ק ופ"ת תרוכר ותכיכר כ"ג זמן כו' וגר' כ"ס ס"ל שמועלן בר' ישמח כ"ג זמן כו'], ח) תענית יד: ע"ש, ט) [ע"כ], י) [לקמן ד:], כ) [מסכת כו.], ל) [ב"מ ק:], מ) [ועי' רש"י בכורות ל ד"ה מיתיבי].

תורה אור השלם

1. לְקַיֵּם אֵת יְמֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה בְּזְמַנֵּיהֶם כַּאֲשֶׁר קִיַּם עֲלֵיהֶם מָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי וְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וְכַאֲשֶׁר קִיְּמוּ עַל נַפְשָׁם וְעַל זַרְעָם דִּבְרֵי הַצֹּמוֹת וְזַעֲקָתָם: אסתר ט לא
2. קִיְּמוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל זַרְעָם וְעַל כָּל הַנִּלְוִים עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבוֹר לִהְיוֹת עֹשִׂים אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כִּכְתָבָם וְכִזְמַנָּם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה: אסתר ט כז
3. כַּיָּמִים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְּהוּדִים מֵאוֹיְבֵיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לָהֶם מִיגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה וּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים: אסתר ט כב

גליון הש"ס

מתני' אלא שהכפרים בר'. עיין מדלא מתמה פרקא בהאשה פי' מדם בכתיבת דיני הכניסה: **שם ולא יעבור כתיב.** לקמן דף ה ע"ש:

רבינו חננאל

פרק ראשון: מגילה נקראת

מגילה נקראת בי"א ב"יב בי"ג בי"ד ובט"ו לא פחות ולא יותר. והא לא כת"ב קרא אלא בי"ד ובט"ו, והני כולהו מנא לן. ואמרינן כדבענן למימר לקמן, חכמים הקילו על הכפרים שיהיו מקדימין ליום הכניסה וקורין בי"א ובי"ב ובי"ג. פירוש יום הכניסה, יום שני ויום חמישי נקרא יום הכניסה מפני שנכנסין בני הכפרים בכרכין כדי שיתפללו בציבור ויקראו בספר תורה, ובימים שנכנסין מספקין מים ומזון לאחיהם שבכרכים. ואם חל להיות י"ד ביום ג' התירו לכפרים לקרוא את המגילה ביום ב' שהוא י"ג לחדש, ואם חל להיות י"ד בחביבי קורין הכפרים ביום ב' שהוא י"ב לחדש, ואם חל י"ד להיות באחד בשבת מקדימין וקורין ביום חמישי שהוא י"א לחדש. הקילו עליהן מפני שמספקין מים ומזון לאחיהם שבכרכים, ואם יכנסו ביום ג' או ביום ד' מפני קריאת המגילה, אינן יכולין לבוא ביום ה' שהוא יום הכניסה. וכן דרך זו השמועה. ואקשינן ואיך היקלו חכמים ועקרו [יום] י"ד ויום ט"ו שהן תקנת אנשי כנסת הגדולה ותיקנו הם י"א וי"ב לבני הכפרים, והא אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו וכו'. ופרקינן הני נמי מסורת היה בידם על פה כי אנשי כנסת [הגדולה] תיקנום. מדכתיב לקיים את ימי הפורים האלה אמר קרא [3] בימים אשר נחו בהם היהודים ימים כימים לרבות י"א וי"ב ואימא תריסר ותליסר אר"ש בר יצחק י"ג זמן קהילה לכל היא ולא צריך לרבויי ואימא שיתסר ושיבסר ולא יעבור כתיב ר"ש בר נחמני מ"ט לא אמר מבומניהם זמן זמנם זמניהם לא משמע ליה ורב שמן בר אבא מ"ט לא אמר מכימים אמר לך ההוא לדורות הוא דכתיב אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן זו דברי ר"ע סתימתאה דדריש זמן זמנם זמניהם אבל חכ"א אין קורין אותה אלא בזמנה מיתיבי א"ר יהודה [4] אימתי בזמן שהשנים כתיקנן וישראל שרויין על אדמתן אבל בזמן הזה הואיל ומסתכלין בה אין קורין אותה אלא בזמנה רבי יהודה אליבא דמאן אילימא אליבא דר"ע אפילו בזמן הזה אימא תקנתא אלא לאו אליבא דרבנן ובזמן שהשנים כתיקנן וישראל שרויין על אדמתן מיהא קרינן תיובתא דרבי יוחנן תיובתא א"ד אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן זו דברי ר"ע סתימתאה אבל חכמים אמרו בזמן הזה הואיל ומסתכלין בה אין קורין אותה אלא בזמנה תניא נמי הכי אמר רבי יהודה אימתי בזמן שהשנים כתיקנן וישראל שרויין על אדמתן אבל בזמן הזה הואיל ומסתכלין בה אין קורין אותה אלא בזמנה רב אשי קשיא ליה דר' יהודה אדר' יהודה ומוקים

Moznaim